

RECLAIMING
THE
FUNDAMENTALS

PARLAMENTARNI NADZOR BEZBJEDNOSNOG SEKTORA I PROCES EVROINTEGRACIJA

Nikoleta Pavićević, Dragana Jaćimović

institut alternativa

Podgorica, oktobar 2023.

PARLAMENTARNI NADZOR BEZBJEDNOSNOG SEKTORA I PROCES EVROINTEGRACIJA

Izdavač:

Institut alternativa

Masterkvart, ulaz 13 (H), 30/8 81 000 Podgorica

<https://institut-alternativa.org>; info@institut-alternativa.org

Autorke:

Nikoleta Pavićević, Dragana Jaćimović

Lektura:

Artbuk d. o. o.

Dizajn i prelom:

Srđan Ilić

Podgorica, oktobar 2023.

Kingdom of the Netherlands

Mišljenja izražena u publikaciji su isključiva odgovornost autorki i ne predstavljaju nužno stavove Ambasade Kraljevine Holandije u Srbiji i Crnoj Gori.

Uvod	4
Prvi stepen: Nadzor sektora bezbjednosti u Odboru za bezbjednost i odbranu	6
Razmatranja predloga budžetskih sredstava za rad sektora bezbjednosti	7
Razmatranje izvještaja institucija: Bez konkretnih zaključaka i preporuka za unapređenje oblasti bezbjednosti i odbrane	9
Odbor za bezbjednost i odbranu nije razmatrao jedan od ključnih zakona u oblasti bezbjednosti	10
Odbor godinama ne mijenja plan nadzornih aktivnosti niti u potpunosti crpi svoje nadležnosti za nadzor sektora	11
Konsultativna i kontrolna saslušanja	11
Izbor čelnika institucija iz bezbjednosnog sistema	13
Posjeta organima i institucijama iz oblasti bezbjednosti i odbrane	14
Drugi stepen: Nadzor sektora bezbjednosti u plenumu Skupštine Crne Gore	16
Odobranje budžeta	16
Poslanička pitanja	17
Interpelacija o radu Vlade	17
Formiranje anketnih odbora i komisija	18
Zaključak	20
Preporuke	21
Aneks 1: Kontrolna saslušanja Odbora za bezbjednost i odbranu	22
O projektu	24
Izvori i napomene	25

Efikasna demokratska i civilna kontrola sektora bezbjednosti predstavlja važan korak ka izgradnji demokratskih institucija i postizanju standarda u procesu pristupanja Evropskoj uniji. O oblasti bezbjednosti, Crna Gora sa Evropskom unijom pregovara u okviru poglavlja 24, u kojem godinama ostvaruje „ograničen napredak”.¹ Evropska komisija u godišnjim izvještajima o napretku ponavlja da su reforme u poglavljima 23 i 24 ključne, jer pripadaju najvažnijem klasteru „Temeljna poglavlja” i imaju blokirajući potencijal za dalji proces pregovora.

Pored građanske, unutrašnje i sudske kontrole zakonitosti rada, važan aspekt kontrole i unapređenja bezbjednosnog sektora predstavlja parlamentarni nadzor. On je od izuzetne važnosti za jačanje integriteta i operativne nezavisnosti institucija.² Osim što je nadležna za obezbjeđivanje zakonskih pretpostavki za funkcionisanje bezbjednosnog sektora, kroz donošenje zakona i strategija, Skupština Crne Gore vrši kontrolu i nadzor elemenata bezbjednosnog sektora, kao što su snage bezbjednosti (Vojska i Policija) i obavještajno-bezbjednosnog sektora (Agencija za nacionalnu bezbjednost – ANB), a u cilju kontrole transparentnosti, efikasnosti i odgovornosti. Važnost kontrolne uloge Odbora za bezbjednost i odbranu i Skupštine, još je značajnija u svjetlu nedavnih dešavanja u sektoru bezbjednosti i odbrane, u prvom redu, hapšenja visokopozicioniranih policijskih službenika, kao i člana Odbora za bezbjednost i odbranu, zbog navodnih veza sa organizovanim kriminalnim grupama. Važno je napomenuti da je nakon prijevremenih parlamentarnih izbora, došlo do konstituisanja Skupštine, krajem jula 2023. godine, ali još nije izabran predsjednik parlamenta, niti su formirana radna tijela.

Upravo je Skupština Crne Gore, Akcionim planom za poglavlja 23 i 24, prepoznata kao jedan od ključnih nosilaca aktivnosti koje dovode do ispunjenja prioriteta: imenovanja u pravosuđu, revizije zakonodavnog okvira u oblasti medija i slično. Međutim, Skupština nije bila na nivou zadatka kada je riječ o političkom dijalogu i konstruktivnom angažmanu u cilju jačanja parlamentarne kontrole u procesu pristupanja, što je zabilježeno u posljednjem izvještaju Evropske komisije za Crnu Goru.³

Evropska komisija (EK) u izvještajima za zemlje kandidate posmatra stanje demokratskih institucija u okviru klastera 1 – Temeljna poglavlja, i pet potpoglavlja, među kojima je civilni nadzor snaga bezbjednosti. Međutim, potpoglavlje *civilni nadzor snaga bezbjednosti* trenutno nije dio svih izvještaja EK, imajući u vidu da polovina izvještaja za zemlje kandidate to uopšte ne pokriva. Tako ni izvještaj za Crnu Goru, kao ni izvještaji za Albaniju i Kosovo, ne obuhvataju civilni nadzor snaga bezbjednosti, dok je on sastavni dio izvještaja za Srbiju, Sjevernu Makedoniju i Bosnu i Hercegovinu.⁴

Imajući u vidu značaj parlamentarne kontrole za ostvarivanje transparentnosti, efikasnosti i odgovornosti sektora bezbjednosti, kao i ulogu koju Skupština može imati u podsticanju reformi u ovom sektoru, ova analiza ima za cilj da ispita korišćenje i efikasnost trenutnih mehanizama parlamentarne kontrole bezbjednosnog sektora, te

da pruži preporuke za njihovo unapređenje i posljedično ubrzanje ispunjavanja obaveza iz poglavlja 23 i 24, ali i ispunjavanja političkih kriterijuma, u dijelu koji se tiče funkcionisanja demokratskih institucija, a naročito parlamenta.

U prvom dijelu, fokus analize je na zakonskom uređenju i praksi u pogledu kontrolnih mehanizama skupštinskog Odbora za bezbjednost i odbranu (u nastavku Odbora), kao što su razmatranje izvještaja institucija, predloga zakona i strateških dokumenata, razmatranje predloga budžetskih sredstava za rad aktera sektora bezbjednosti, organizovanje parlamentarnih saslušanja i terenske posjete. **Drugi dio** analize posvećen je mehanizmima kontrole i nadzoru sektora bezbjednosti u plenumu, i obuhvata analizu korišćenja sljedećih mehanizama: odobravanje budžeta, postavljanje poslaničkih pitanja, interpelacija i formiranje anketnih odbora i komisija.

Za potrebe analize, korišćene su javno dostupne informacije sa sajta Skupštine,⁵ kao što su izvještaji o radu Skupštine, izvještaji o radu Odbora za bezbjednost i odbranu, planovi parlamentarnog nadzora Odbora, zapisnici sa sjednica u plenumu i Odboru, a poslani su i zahtjevi za slobodan pristup informacijama u cilju pribavljanja informacija koje nisu dostupne na sajtu. Analiza je fokusirana na prethodna dva skupštinska saziva,⁶ tokom kojih su različite partije činile parlamentarnu većinu i opoziciju, ali se po potrebi išlo i korak dalje – naročito kod onih mehanizama za koje je utvrđeno da nisu bili korišćeni (uopšte ili u dovoljnoj mjeri) tokom dva saziva, kako bi se dobila šira slika korišćenja kontrolnih mehanizama.

Prvi stepen: Nadzor sektora bezbjednosti u Odboru za bezbjednost i odbranu

O važnosti efikasnog parlamentarnog nadzora sektora bezbjednosti govori i činjenica da je Odbor za bezbjednost i odbranu jedini skupštinski odbor čiji rad je uređen i samim tim osnažen posebnim zakonom. Naime, Zakonom o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane⁷ propisane su nadležnosti Odbora, mehanizmi za vršenje parlamentarnog nadzora, način na koji Odbor planira parlamentarni nadzor na godišnjem nivou, kao i dužnosti pojedinaca i institucija o informisanju Odbora o pitanjima iz njegove nadležnosti.

Dodatna specifičnost Odbora za bezbjednost i odbranu jeste što su sjednice, po pravilu, zatvorene za javnost i mogu biti otvorene jedino odlukom većine prisutnih članova Odbora. Iako rezolucija Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope kaže da predsjedavanje odborima koji su nadležni za nadgledanje budžeta i službi bezbjednosti treba omogućiti poslanicima iz opozicije, u cilju jačanja parlamentarnog nadzora,⁸ a i Poslovnik⁹ predviđa tu mogućnost, Odbor za bezbjednost i odbranu nikada nije imao predsjednika iz opozicije.¹⁰ Članovi ovog Odbora po stupanju na dužnost dobijaju pristup tajnim podacima, shodno Zakonu o tajnosti podataka.¹¹ Ovo pitanje je u posljednje vrijeme aktuelizovano i problematizovano, imajući u vidu nedavnu optužnicu Specijalnog državnog tužilaštva u kojoj se, prema pisanju medija koji su prenijeli detalje optužnice, navodi da je jedan od članova ovog Odbora odavanje tajnih podataka „naplaćivao” uzimanjem dijela tovara švercovanog kokaina.¹²

U vrijeme pisanja analize,¹³ Odbor za bezbjednost i odbranu u 28. sazivu Skupštine još nije bio konstituisan, te nije poznato kakav će biti njegov sastav ili koliko će članova ovaj odbor imati. Tokom prethodnih saziva, broj članova i zastupljenost poslanika iz parlamentarne većine i opozicije je varirao. Tokom prethodnog 27. saziva, Odbor je imao ukupno 13 članova, od čega su partije vlasti imale sedam, a partije iz opozicije šest članova.

Kada je riječ o kontrolnoj ulozi Odbora za bezbjednost i odbranu, može se reći da je ona u prethodnom sazivu intenzivirana, ukoliko bismo kao parametar uzeli broj održanih kontrolnih saslušanja u ovom radnom tijelu. Naime, Odbor je tokom 2021. godine održao devet kontrolnih saslušanja, što je više od ukupnog broja kontrolnih saslušanja tokom protekle decenije njihovog rada, dok je i u 2022. godini bio najaktivniji odbor kada je riječ o kontrolnoj ulozi.¹⁴ Ipak, Institut alternativa je ukazao¹⁵ da su izostali efekti kontrolnih saslušanja u vidu zaključaka i preporuka poslanika i poslanica, koji bi pratili izvještaje o održanim saslušanjima.

Imajući u vidu navedeno, u nastavku su dati pregled i procjena efikasnosti ključnih mehanizama parlamentarnog nadzora u Odboru za bezbjednost i odbranu.

Razmatranja predloga budžetskih sredstava za rad sektora bezbjednosti

Jedna od ključnih nadležnosti Odbora u vršenju parlamentarnog nadzora predstavlja razmatranje informacije o izvršenju budžeta za rad organa i institucija iz sektora bezbjednosti.¹⁶ Takođe, shodno Zakonu,¹⁷ Odbor daje mišljenja, predloge i sugestije tokom izrade predloga zakona o budžetu, u dijelu koji se odnosi na oblast bezbjednosti i odbrane. O važnosti kontrole i nadzora svrsishodnog trošenja u sektoru bezbjednosti i odbrane govori i činjenica da je, osim matičnog Odbora za finansije i budžet, Odbor za bezbjednost i odbranu jedini odbor koji razmatra Zakon o završnom računu budžeta institucija zajedno sa izvještajem o reviziji, kao i da prilikom razmatranja istog na sjednicama učestvuju i predstavnici Državne revizorske institucije (DRI).

Pregledom mišljenja Odbora o predlozima budžeta i izvještaja o razmatranju predloga zakona o završnim računima tokom godina, može se uočiti da je ovo radno tijelo tek tokom prethodnog saziva uspostavilo praksu da ne izglasava, odnosno ne podržava izvještaje o završnom računu. Naime, poslanici Odbora za bezbjednost i odbranu nisu potrebnom većinom podržali informacije o izvršenju budžeta za 2020.¹⁸ i 2021.¹⁹ godinu, kao ni Predlog zakona o budžetu za 2022. godinu.

Ipak, ne može se reći da je do navedenog neusvajanja došlo usljed jačanja kontrolne uloge Odbora, već da su navedene odluke više bile rezultat promjene odnosa snaga u Odboru i specifičnih političkih okolnosti. Naime, nakon izbora 2020. godine, 27. saziv Skupštine je prvi saziv konstituisan nakon trodecenijske vladavine Demokratske partije socijalista (DPS) i partnera. Samim tim, nova parlamentarna većina imala je sedam od ukupno 13 poslanika u Odboru, a dodatna specifičnost je bila da partija predsjednika Odbora nije bila direktno zastupljena u Vladi. S tim u vezi, većina u odboru se izjašnjavala o informacijama o izvršenju budžeta prethodne Vlade, čiji sastavni dio nisu bili.

U prilog tezi da nije došlo do značajnijeg jačanja kontrolne funkcije Odbora, u nastavku dajemo detaljniji pregled toka sjednica, na kojima poslanici nisu usvojili budžetska dokumenta na dnevnom redu.

Rasprava o budžetu za 2023. i završnom računu za 2021. godinu

Naime, iako posljednji razmatran Zakon o završnom budžetu (za 2021. godinu) nije dobio potrebnu većinu u Odboru, s obzirom na to da je u finansiranje odbrane utrošeno 30% više od planiranog,²⁰ to nije proizvelo nikakve posljedice po potrošačke jedinice. Naime, iako je Izvještaj zabilježio navode članova Odbora o potrebi detaljnijeg pojašnjenja u pogledu utrošenih sredstava u narednom periodu, on ne sadrži nijedan zaključak.

Na istoj sjednici, Izvještaj o razmatranju konačnog izvještaja Državne revizorske institucije (DRI), o reviziji godišnjeg finansijskog izvještaja i pravilnosti poslovanja

ANB-a za 2021. godinu, dobio je većinu potrebnu za usvajanje. Međutim, poslanici su tokom rasprave na sjednici²¹ utvrdili neusklađenost poslovanja ovog subjekta sa Zakonom o državnoj imovini i konstatovali neophodnost obezbjeđivanja knjigovodstvene evidencije, koja sadrži podatke za sve nepokretne stvari čiji je ANB vlasnik. Ipak, poslanici nisu usvojili zaključke i preporuke koje bi uputili ovom subjektu nadzora, niti su one sastavni dio Izvještaja o razmatranju konačnog izvještaja DRI o reviziji.²²

Rasprava o budžetu za 2022. i završnom računu za 2020. godinu:

Jednoglasna ocjena poslanika Odbora za bezbjednost i odbranu, u vezi sa Predlogom budžeta za 2022. godinu – da sredstva nisu pravilno planirana i da ne omogućavaju postupanje u skladu sa utvrđenim nadležnostima, nije imala efekta na povećanje sredstava za sektor odbrane i bezbjednosti u usvojenom budžetu. Naime, poređenjem Predloga budžeta,²³ može se vidjeti da su predložena sredstva za Ministarstvo odbrane 51 milion eura, dok je u usvojenoj verziji²⁴ 49 miliona eura.

Ipak, važno je istaći slučaj proaktivnosti Odbora za bezbjednost i odbranu po pitanju kontrole budžeta i podsjetiti da je, tokom razmatranja završnog računa budžeta 2012. godine, Odbor usvojio zaključak koji obavezuje potrošačke jedinice na dostavljanje detaljnog analitičkog izvještaja o efikasnosti i efektivnosti trošenja odobrenih budžetskih sredstava. Kako je navedeno, ovaj izvještaj treba da obuhvati izvršenje budžeta u prethodnoj godini i bude dostavljen sredinom tekuće godine. Sudeći po tačkama dnevnog reda, ovi izvještaji nisu bili predmet rasprave poslanika i poslanica tokom sjednica odbora. Pregledom više izvještaja o razmatranju predloga zakona o završnom računu budžeta²⁵, može se zaključiti da i pored proaktivnosti Odbora, izvještaji nisu dostavljeni poslanicima, a izostale su i prateće aktivnosti prema potrošačkim jedinicama koje su se oglušile o zahtjeve odbora, a koje se ogledaju u korišćenju mehanizama poput saslušanja i drugih.

Osim razmatranja predloga budžeta i informacija o izvršenju istog, Institut alternativa se dugi niz godina zalagao za proaktivniju ulogu Odbora za bezbjednost i odbranu, u vidu traženja i razmatranja polugodišnjih izvještaja o izvršenju budžeta u oblasti bezbjednosti i odbrane. Ipak, do sada nije zabilježena praksa traženja ovih informacija od institucija u sektoru bezbjednosti i odbrane gdje Odbor vrši nadzor.

Razmatranje izvještaja institucija: Bez konkretnih zaključaka i preporuka za unapređenje oblasti bezbjednosti i odbrane

Jedna od aktivnosti Odbora u vršenju parlamentarnog nadzora ogleda se u razmatranju godišnjih izvještaja o radu Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore, Agencije za nacionalnu bezbjednost, Uprave policije i Ministarstva unutrašnjih poslova, koji se Odboru dostavljaju do kraja prvog kvartala tekuće za prethodnu godinu.

Analiza rada Odbora pokazala je da je tokom 2023. godine, Odbor razmatrao samo Izvještaj Vijeća za nacionalnu bezbjednost, o pitanjima iz djelokruga rada za period od 13. juna do 13. decembra 2022. godine. Odbor nije prihvatio predmetni izvještaj. **Tokom 2022. godine, Odbor nije razmatrao godišnje izvještaje o radu institucija u sektoru bezbjednosti i odbrane za prethodnu godinu.**²⁶ Odbor je u 2021. godini razmatrao Izvještaj o radu Ministarstva odbrane, Izvještaj o stanju u Vojski Crne Gore za 2020. godinu, kao i Izvještaj o učešću pripadnika Vojske Crne Gore u mirovnim misijama i odlučio da ih ne prihvati, budući da se radi o izvještajima ministara iz prethodne Vlade. Ovaj stav poslanika ne treba da bude dovoljan argument za neusvajanje izvještaja. Ono što je izostalo, jesu konkretni zaključci i preporuke kako bi se unaprijedila oblast na koju se izvještaji odnose. Odbor tokom 2021. godine nije razmatrao izvještaje o radu MUP-a i ANB-a.²⁷

Pored redovnih godišnjih izvještaja institucija, Odbor je nadležan i za razmatranje godišnjih izvještaja shodno drugim zakonskim propisima, kao što su: izvještaj o rezultatima u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, izvještaj o stanju zaštite i spašavanja i izvještaj o stanju bezbjednosti saobraćaja na putevima.²⁸ Iako, shodno zakonu, ima nadležnost da razmatra izvještaje o primjeni mjera tajnog nadzora koje vrše organi i institucije, a kojima se privremeno ograničavaju ustavno zagantovana prava i slobode, Odbor ih godinama unazad nije razmatrao, iako se ova aktivnost iz godine u godinu redovno predviđa planom parlamentarnog nadzora. U pomenutoj oblasti jedino je tokom 2021. godine održano kontrolno saslušanje direktora ANB-a,²⁹ nakon što je saopštio da je uništena dokumentacija o sprovođenju nezakonitih praćenja javnih i političkih ličnosti prije njegovog dolaska na čelo službe, a u vezi sa čim je formiran predmet u Specijalnom državnom tužilaštvu.³⁰

Odbor za bezbjednost i odbranu pokazao je nezainteresovanost da razmatra posebne polugodišnje izvještaje direktora Uprave policije o borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, iako je to njihova zakonom predviđena nadležnost. Pasivnost Odbora pri korišćenju ovog mehanizma ogleda se u činjenici da je od devet dostavljenih izvještaja direktora policije, od 2018. godine do danas, razmatrao samo jedan – o rezultatima borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije i to posljednji, koji je razmatran sredinom 2019. godine. Obaveza dostavljanja polugodišnjih izvještaja uvedena je izmjenama Zakona o unutrašnjim poslovima 2018. godine, sa ciljem da se ojača uloga parlamenta u oblasti borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije.³¹ Ovaj izvještaj je posebno važan, budući da može biti osnov za pokretanje smjene direktora policije zbog nedovoljnih rezultata u ovoj oblasti (*pogledati dio o imenovanju čelnika bezbjednosnih institucija*).

Odbor za bezbjednost i odbranu nije razmatrao jedan od ključnih zakona u oblasti bezbjednosti

Zakonodavne aktivnosti Odbora, u vidu razmatranja zakona, drugih propisa i opštih akata iz oblasti bezbjednosti i odbrane, bile su manje zastupljene u odnosu na kontrolne aktivnosti Odbora, gdje je došlo do povećanog broja kontrolnih saslušanja. Naime, Odbor je u posljednje tri godine, pored budžetskih (*vidi sekciju Razmatranje predloga budžetskih sredstava za rad aktera sektora bezbjednosti*) razmatrao svega šest zakona, i to: Predlog zakona o vojno-obavještajnim i bezbjednosnim poslovima, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i spašavanju, Predlog zakona o izmjenama Zakona o informacionoj bezbjednosti, Predlog zakona o dopuni Zakona o graničnoj kontroli, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o odbrani, kao i izmjene odluka o upućivanju pripadnika Vojske Crne Gore u NATO snage.

Odbor za bezbjednost i odbranu nije iskoristio mogućnost da se uključi u razmatranje Nacrta zakona o unutrašnjim poslovima, koji je usvojen 2021. godine, iako je riječ o jednom od najvažnijih zakona u ovoj oblasti, na čijoj se izradi radilo šest godina. Shodno Poslovniku, osim matičnog odbora,³² i ostali, zainteresovani odbori mogu razmatrati predlog zakona, ukoliko su njime obuhvaćena pitanja iz nadležnosti tog odbora.³³ Zakon o parlamentarnom nadzoru dodatno predviđa da Odbor raspravlja o informacijama i inicijativama koje se odnose na aktivnosti i dokumenta iz oblasti bezbjednosti i odbrane.

Odbor za bezbjednost i odbranu je u potpunosti neaktivan kada je u pitanju razmatranje strateških dokumenata u oblasti bezbjednosti i odbrane. Ovaj Odbor se nikad nije bavio ključnim strateškim dokumentima u pomenutoj oblasti, poput strategije razvoja Uprave policije (posljednja donesena za period 2023–2026), ali ni drugim strateškim i akcionim planovima u ovoj oblasti. Tokom posmatranog perioda nije bilo strateških dokumenata koje je ovaj odbor razmatrao. Zakon o parlamentarnom nadzoru u ovoj oblasti precizira da Odbor razmatra predlog strategije nacionalne bezbjednosti i predlog strategije odbrane, ali ne isključuje razmatranje ostalih strateških dokumenata iz ove oblasti koji nisu striktno navedeni.³⁴ Takođe, Odbor se nije bavio ni nalazima Evropske komisije o poglavljima 23 i 24 u vezi sa sektorom bezbjednosti, odnosno godišnjim i non-pejper izvještajima, koje EK objavljuje na polugodišnjem nivou.

Odbor godinama ne mijenja plan nadzornih aktivnosti niti u potpunosti crpi svoje nadležnosti za nadzor sektora

Plan nadzornih aktivnosti Odbora ponavlja se iz godine u godinu, pri čemu se ne usvajaju predlozi³⁵ da se u plan godišnjih aktivnosti uvrste i one aktivnosti koje Odbor ima nadležnosti da sprovede, kao što je, na primjer, nadzor potrošnje za nabavke u oblasti bezbjednosti i odbrane.³⁶

Odbor, između ostalog, ima nadležnost da razmatra posebne izvještaje i informacije o izvršenju budžeta institucija bezbjednosno-odbrambenog sektora. Odbor takođe može zatražiti i sačinjavanje izvještaja posebno za potrebe rada Odbora i vršenja nadzora.³⁷ Odboru za bezbjednost i odbranu je 2021. godine dostavljen Poseban izvještaj sa analizom postupanja policijskih službenika Uprave policije, u cilju obezbjeđenja i uspostavljanja narušenog javnog reda i mira na Cetinju 4. i 5. septembra 2021. godine, koji je razmatran tokom kontrolnog saslušanja na istu temu. Na osnovu zapisnika sa sjednica i izvještaja o radu Odbora, ne može se zaključiti da li je, osim za potrebe ovog kontrolnog saslušanja, traženo sačinjavanje posebnih izvještaja.

Konsultativna i kontrolna saslušanja

U periodu od januara 2020. do jula 2023. godine, Odbor za bezbjednost i odbranu održao je ukupno **13 kontrolnih saslušanja**, od kojih se samo jedno odnosilo na postupanja Ministarstva odbrane, dok su ostala za temu imala postupanja Ministarstva unutrašnjih poslova, odnosno policije, tužilaštva i ANB-a. Odbor je bio najaktivniji tokom 2021. godine, kada je sproveo devet kontrolnih saslušanja, što je najveći broj saslušanja tokom jedne godine, od kako je zakonski regulisan parlamentarni nadzor u bezbjednosnom sektoru. Jedan od razloga zbog kojeg je došlo do intenziviranja rada u ovom dijelu, jeste i što je nakon formiranja parlamentarne većine krajem 2020. godine, došlo do slabljenja partijskih monopola. Naime, za predsjednika Odbora za bezbjednost i odbranu u decembru 2020. godine izabran je Milan Knežević iz Demokratskog fronta, partije parlamentarne većine koja nije bila direktno zastupljena u Vladi. On je ostao na čelu Odbora i nakon što je došlo do prekompozicije nestabilne parlamentarne većine u februaru 2022. godine³⁸, nakon čega je njegova partija faktički bila opozicija.

U posmatranom periodu donijete su odluke za kontrolna saslušanja koja još nisu sprovedena. Saslušanja su vezana za navode Europola o službenicima Uprave policije Petru Lazoviću i Ljubu Miloviću, kontrolno saslušanje povodom objavljivanja audio-snimka o mogućim zloupotrebama i narušavanju izbornog procesa na lokalnim izborima u Ulcinju, i saslušanje povodom objavljenih informacija o mogućoj kupovini

odborničkih mandata u Skupštini opštine Kotor. Sjednica na kojoj je bilo zakazano saslušanje u vezi sa navodima Europola, odgođena je zbog nedostatka kvoruma, a u međuvremenu nije utvrđen novi termin održavanja, dok za druga dva saslušanja nije zakazana sjednica.³⁹

Posmatrani period karakterisalo je i to što se na sjednicama nisu pojavljivali predstavnici izvršne vlasti, kojima je Odbor uputio poziv za učešće ili zakazao njihovo kontrolno saslušanje. Dva takva slučaja zabilježena su tokom 2021. godine. Sjednica Odbora na kojoj je zakazano kontrolno saslušanje premijera Zdravka Krivokapića, ministra finansija Milojka Spajića i direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost Dejana Vukšića, na temu crnog tržišta cigareta u Crnoj Gori, odgođena je, budući da se pozvani predstavnici nisu pojavili. Iako je članom 75 stav 6 Poslovnika Skupštine propisano da su pozvani ovlašćeni predstavnici državnih organa dužni da se odazovu pozivu za kontrolno saslušanje, iz dopisa premijera i ministra može se vidjeti da smatraju kako ih odluka o saslušanju ne obavezuje, kao i da Odbor nije nadležan da vrši nadzor Ministarstva finansija i socijalnog staranja.⁴⁰ Premijer Krivokapić je takođe odbio poziv na sjednicu tokom koje je trebalo da bude saslušan, a povodom izjave da se spremalo njegovo hapšenje. Shodno zakonskoj regulativi, ključni mehanizam u odnosu na predsjednika vlade jeste premijerski sat. Iako za kontrolna saslušanja nije precizirano ko je predstavnik državnog organa koji može biti saslušan na odboru, tokom 2022. godine i 2023. godine, premijer Dritan Abazović se odazivao kontrolnim saslušanjima na teme koje su se odnosile na bezbjednosnu situaciju u zemlji, šverc cigareta i oblast međunarodne diplomatije. Pregled kontrolnih saslušanja i predstavnika institucija dostupan je u Aneksu I.

Izmjenama Poslovnika Skupštine, iz 2020. godine, utvrđena je obaveza Odbora da prati realizaciju zaključaka na osnovu kontrolnog saslušanja. Međutim, nije utvrđena detaljnija metodologija praćenja njihove realizacije, niti je uloga generalnog sekretarijata i službe Skupštine u praćenju zaključaka i preporuka do kraja izvedena.⁴¹ Odbor nema praksu formulisanja jasnih i konkretnih zaključaka i preporuka namijenjenih institucijama u cilju unapređenja njihovog djelovanja u oblasti bezbjednosti i odbrane. To se najbolje može vidjeti na primjeru jednog od zaključaka, gdje je Odbor nakon kontrolnog saslušanja donio sljedeći zaključak:

„Odbor je posebno istakao da nedavni događaji u bezbjednosnom sektoru, u značajnoj mjeri stvaraju osjećaj nesigurnosti kod crnogorskih građana i u vezi sa tim apostrofirao važnost preduzimanja aktivnosti, kako bi ista bila poboljšana, pozivajući sve činioce sistema bezbjednosti da hitno reaguju.“

Konsultativnih saslušanja je u periodu od početka 2020.⁴² do prve polovine 2023. godine bilo ukupno šest. Pet konsultativnih saslušanja odnosilo se na proceduralna saslušanja vojno-diplomatskih predstavnika prije stupanja na funkciju: dva u 2022. godini, jedno u 2021. godini i dva u 2020. godini. U posmatranom periodu, Odbor je imao samo jedno konsultativno saslušanje na određenu temu, i to saslušanje održano tokom 2020. godine, o postupanju nadležnih državnih organa u istragama slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima, i to na zajedničkoj sjednici sa Odborom za ljudska prava i

slobode. U posmatranom periodu donijeta je odluka i o konsultativnom saslušanju direktora UP Zorana Brđanina i v. d. pomoćnika direktora Uprave policije za sektor policije posebne namjene Miloša Rakonjca o aktivnostima policije povodom događaja iz oktobra 2015. godine, kada je došlo do prekomjerne upotrebe policijske sile prema učesnicima protesta opozicije. Međutim, ovo saslušanje nije održano jer nije zakazana sjednica sa ovom tačkom dnevnog reda.

Izbor čelnika institucija iz bezbjednosnog sistema

Nadležnost ovog Odbora je i da razmatra predloge kandidata za imenovanje na rukovodeće dužnosti u oblasti bezbjednosti i odbrane, za koje je posebnim zakonom propisano da o njima Skupština daje mišljenje. Između ostalog, Odbor obavlja konsultativno saslušanje vojno-diplomatskih predstavnika Crne Gore prije stupanja na funkciju (pogledati dio o konsultativnim saslušanjima).

Shodno Zakonu o unutrašnjim poslovima, predviđena je uloga parlamenta u izboru direktora policije, kao i prestanku njegovog mandata. Tokom posmatranog perioda, nisu u potpunosti ispoštovane zakonske procedure za imenovanje direktora Uprave policije, a one su zanemarene i tokom njegovog razrješenja. Vlada postavlja direktora policije na predlog ministra, nakon sprovedenog javnog konkursa, pri čemu se predlog za postavljenje dostavlja Skupštini radi davanja mišljenja.⁴³ Odbor je u 2021. godini donio pozitivno mišljenje o kandidatu Zoranu Brđaninu za mjesto direktora Uprave policije, ali je on imenovan i prije nego je mišljenje Odbora razmotreno u plenumu Skupštine.⁴⁴ Upravni sud je donio odluku da je u ovom slučaju Brđanin postavljen u skladu sa zakonom, konstatujući da je upućivanje mišljenja od Skupštine ka Vladi izostalo isključivo zbog nemogućnosti održavanja vanrednog zasjedanja Skupštine, jer nije bilo zahtjeva za vanredno zasjedanje, zbog čega predsjednik Skupštine nije ni mogao sazvati sjednicu.⁴⁵ U martu 2023. godine došlo je do smjene Zorana Brđanina sa mjesta direktora policije, pri čemu nisu ispoštovane zakonske procedure za prestanak njegovog mandata.

Izmjenama i dopunama Zakona o unutrašnjim poslovima iz 2018. godine, predviđena je obaveza direktora policije da dostavlja polugodišnje izvještaje Odboru (pogledati dio o razmatranju posebnih izvještaja), pri čemu Odbor može predložiti pokretanje postupka razrješenja direktora policije prije isteka vremena na koje je postavljen ukoliko ne prihvati taj izvještaj. U martu 2023. godine, Vlada je donijela odluku da smijeni direktora policije, iako Odbor za bezbjednost i odbranu nije dostavio predlog za postupak razrješenja, budući da nije ni razmatrao ove izvještaje. Zakon o unutrašnjim poslovima predviđa da mandat direktoru prestaje ako ministar pokrene postupak razrješenja zbog neprihvatanja posebnog izvještaja od strane Odbora, i u slučaju da nastupe okolnosti⁴⁶ predviđene zakonom koji reguliše prava i obaveze državnih službenika i namještenika.⁴⁷ Iako je Upravni sud u julu 2023. godine poništio odluku Vlade o razrješenju direktora Uprave policije Zorana Brđanina i naložio Vladi da donese novu zakonitu odluku u roku od 30 dana,⁴⁸ Vlada je usvojila predlog o prestanku njegovog mandata.⁴⁹

Vlada Crne Gore je u posmatranom periodu dva puta imenovala direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost (ANB) bez mišljenja Odbora, dok je Upravni sud donio presudu kojom je odlučeno da mišljenje Odbora nije obavezujuće. Prema zakonu o Agenciji za nacionalnu bezbjednost, direktora imenuje Vlada na predlog premijera, a predlog se dostavlja parlamentu radi davanja mišljenja. Naime, Vlada je dostavila predlog za imenovanje, ali budući da ovaj Odbor nije zakazivao sjednicu na ovu temu, Vlada je u junu 2021. godine imenovala Dejana Vukšića za direktora ANB-a bez mišljenja Odbora. Predsjednik Odbora je kao razlog za nezakazivanje ove sjednice naveo ignorantski odnos premijera prema kontrolnoj ulozi Odbora i Skupštine i njegovog neodazivanja na kontrolno saslušanje.⁵⁰ Ovakva odluka o imenovanju rezultirala je žalbom dvoje poslanika, na osnovu koje je Upravni sud u novembru 2021. godine donio presudu i odlučio da je ovo imenovanje zakonito.⁵¹

Vlada je u martu 2023. godine dostavila predlog Skupštini da se za direktora ANB-a imenuje Boris Milić, ali budući da ni nakon dva mjeseca Odbor nije dostavio mišljenje, Vlada je imenovala Milića bez mišljenja. Odluka je potkrijepljena presudom Upravnog suda u slučaju Dejana Vukšića, gdje je konstatovano da Skupština nema poseban rok da dostavi mišljenje, te da se u tom dijelu uvažavaju odredbe Zakona o upravnom postupku, odnosno da se rješenje može donijeti i bez mišljenja ukoliko se ono ne dostavi u roku od 20 dana.⁵²

Shodno zakonskom okviru u bezbjednosnom sektoru, Odbor je tokom 2021. godine razmatrao i dao pozitivno mišljenje o kandidatu potpukovniku Todoru Goranoviću za generalnog direktora obavještajno-bezbjednosnog sektora u Ministarstvu odbrane.

Posjeta organima i institucijama iz oblasti bezbjednosti i odbrane

Zakon o parlamentarnom nadzoru u sektoru bezbjednosti, osim redovnih, predviđa i vanredne aktivnosti parlamentarnog nadzora, među kojima je i posjeta predstavnika Odbora organima i institucijama iz oblasti bezbjednosti i odbrane radi ostvarivanja uvida u dokumentaciju, obavljanja razgovora sa licima iz ovih institucija, uz prethodnu najavu u roku ne kraćem od 24 sata. Duh propisivanja posjete kao mehanizma parlamentarnog nadzora jeste omogućavanje poslanicima da na licu mjesta utvrde nepravilnosti ili poteškoće u radu organa gdje vrše nadzor, te da predlože rješenja za unapređenje rada i stanja u ovim organima.

Ipak, informacije o posjetama nisu dostupne u planovima parlamentarnog nadzora u prethodna dva saziva,⁵³ počevši od plana parlamentarnog nadzora za 2016. godinu, pa do sada. Umjesto toga, planovi parlamentarnog nadzora su preslikavani iz godine u godinu i sadrže istih i uopštenih 12 aktivnosti, među kojima su: vršenje nadzora poštovanja političke, ideološke i interesne neutralnosti u radu organa, organizovanje i

sprovedenje konsultativnog i kontrolnog saslušanja, regionalna saradnja i međunarodne aktivnosti. Međutim, ove aktivnosti nisu precizirane, pa iz planova parlamentarnog nadzora nije moguće saznati na koji način će Odbor ostvarivati nadzornu i kontrolnu funkciju, koja kontrolna saslušanja će biti sprovedena, kao i da li će biti posjeta.

Tokom prethodna dva saziva Skupštine, ili za osam godina, Odbor je organizovao pet posjeta, od čega tokom 2017, 2020. i 2022. godine nije bilo posjeta. Pregled po godinama dat je u nastavku:

Tabela 1 Posjete Odbora za bezbjednost i odbranu organizovane tokom prethodna dva skupštinska saziva (26. i 27. saziv):

2022.	Nije bilo posjeta
2021.	Članovi Odbora posjetili Luku Bar ⁵⁴
2020.	Nije bilo posjeta
2019.	Članovi Odbora posjetili Ministarstvo odbrane ⁵⁵
2018.	Članovi Odbora posjetili granične prelaze sa BiH (Ilino brdo) i Republikom Hrvatskom (Debeli brijeg) ⁵⁶
2017.	Nije bilo posjeta
2016.	Članovi Odbora posjetili Direktoratu za vanredne situacije MUP-a ⁵⁷

Navedene informacije o posjetama dostupne su iz izvještaja o radu Odbora za bezbjednost i odbranu, izvještaja o radu skupštine i informacija iz medija. Ipak, posebni izvještaji o realizovanim posjetama nisu se našli na dnevnom redu Odbora, niti su povodom istih usvajani zaključci i preporuke. Ovo je naročito važno, imajući u vidu da je tokom pojedinih posjeta Odbor utvrdio postojanje prostora za unapređenje. Na primjer, prilikom posjete Direktoratu za vanredne situacije MUP-a 2016. godine, naglašeno je da se mora raditi na stručnom i tehničkom osposobljavanju avio-helikopterske jedinice, kao i modernizaciji njene opreme,⁵⁸ ali to nije rezultiralo usvajanjem zaključaka čiju realizaciju bi mogao pratiti Odbor.

U konačnom, informacije o realizovanim posjetama su šture: u izvještajima Skupštine i informacijama na sajtu, moguće je vidjeti samo kada i koji članovi Odbora su posjetili određenu instituciju i šta je bila tema razgovora. Ne postoji obrazloženje za posjetu Odbora, detaljni pregled utvrđenih nepravilnosti u radu, zaključci koji mogu biti obavezujući za institucije koje su posjećene i slično, pa se ne može reći da su posjete Odbora funkcionalan kontrolni mehanizam.

Drugi stepen: Nadzor sektora bezbjednosti u plenumu Skupštine Crne Gore

Osim u Odboru, poslanici i poslanice u plenumu, njih 81, imaju ključnu ulogu u nadziranju rada i rezultata sektora bezbjednosti, o pitanjima koja nisu označena stepenom tajnosti. Ova vrsta nadzora obuhvata različite aspekte, uključujući odobravanje budžeta, postavljanje poslaničkih pitanja, interpelaciju i formiranje anketnih odbora i komisija. Kroz rasprave u plenumu, poslanici mogu nadzirati efikasnost, odgovornost i transparentnost u radu sektora bezbjednosti, kako bi se osiguralo da institucije u bezbjednosnom sektoru rade u skladu sa zakonom i u interesu građana. U nastavku je dat pregled i procjena efikasnosti navedenih mehanizama parlamentarnog nadzora u plenumu Skupštine Crne Gore.

Odobranje budžeta

Odobranje ili odlučivanje o državnom budžetu jedan je od najmoćnijih mehanizama Skupštine, s obzirom na to da poslanici odlučuju o alokaciji resursa za nacionalnu bezbjednost i određuju prioritete oblasti, ali daju i završnu riječ o udjelu BDP-a koji će se izdvajati za odbranu, što je trenutno 2%.

Ipak, može se reći da bezbjednost i odbrana nisu bili u fokusu poslanika i poslanica prilikom razmatranja budžeta za 2023. godinu, budući da na plenumu nije bilo riječi o sredstvima za ovu oblast.⁵⁹ Iako su poslanici podnijeli 122 amandmana na budžet, oni se nisu odnosili na povećanje sredstava potrošačkim jedinicama u oblasti bezbjednosti i odbrane, odnosno Ministarstvu odbrane, Vojski CG, Ministarstvu unutrašnjih poslova i Agenciji za nacionalnu bezbjednost. S druge strane, poređenjem predloga i usvojenog budžeta za 2022. godinu, može se vidjeti da poslanici i poslanice jesu imali uticaj na sredstva opredijeljena sektoru bezbjednosti i odbrane, budući da su pojedinim potrošačkim jedinicama smanjena, a drugim povećana – nakon izjašnjenja Odbora da sredstva „nisu realno utvrđena”. Tako je za Ministarstvo odbrane predlogom planiran 51 milion, a usvojenim budžetom opredijeljeno 49 miliona eura, za Vojsku 39 miliona a usvojeno 38 miliona, dok su Agenciji za nacionalnu bezbjednost sa prvobitno planiranih osam miliona sredstva za 2022. godinu sredstva povećana na 10 miliona eura, a Upravi policije sa 72 na 73 miliona eura.

Poslanička pitanja

Zakonodavni okvir Crne Gore kao mehanizme koji stoje Skupštini na raspolaganju za nadzor rada Vlade, pored nadzora kroz rad Odbora, predviđa premijerski sat i poslaničko pitanje. Od kraja 2020. godine ustanovljen je i novi institut pod nazivom Posebna sjednica posvećena poslaničkim pitanjima u vezi sa određenom temom.⁶⁰ Predloge tema daju poslanički klubovi naizmjenično.

Analiza poslaničkih pitanja postavljenih tokom 2020, 2021, 2022. godine objavljenih na sajtu Skupštine, pokazala je da su tokom ovog perioda poslanici i poslanice postavili ukupno 34 pitanja koja su se odnosila na sektor bezbjednosti i odbrane. Od toga je najviše pitanja (16) postavljeno tokom 2021. godine. U 2022. godini postavljeno je 13 poslaničkih pitanja na ovu temu, dok ih je 2020. godine bilo svega 5.⁶¹

Interpelacija o radu Vlade

Interpelacija, kao kontrolni mehanizam Skupštine koji može pokrenuti najmanje 27 poslanika, predviđena je Ustavom Crne Gore i Poslovníkom Skupštine, radi pretresanja određenih pitanja o radu Vlade. Interpelacija je snažan mehanizam za kontrolu, budući da se pretres može završiti donošenjem zaključka o pitanjima koja su pokrenuta interpelacijom, a po završenom pretresu, može se podnijeti predlog da se glasa o nepovjerenju vladi.

Kada je u pitanju korišćenje ovog mehanizma, poslanici i poslanice su od 2012. godine podnijeli osam interpelacija, od čega su četiri razmatrane, dok preostale četiri nisu.⁶² Ipak, nijedna interpelacija koja je razmatrana na sjednici Skupštine nije bila u oblasti bezbjednosti i odbrane. U ovoj oblasti nije bilo ni interpelacija koje su inicirane jer se nisu našle na dnevnom redu. Iako poslanici i poslanice opozicije relativno lako mogu pokrenuti interpelaciju, s obzirom na to da su u prethodnim sazivima imali više od 27 poslanika u Skupštini, koliko je potrebno za pokretanje iste, ono što može biti obeshrabrujući faktor, jeste da je za njeno usvajanje potrebna većina. Dodatno, čak i usvojena interpelacija u konačnom ne mora nužno proizvesti posljedice, odnosno vlada nema obavezu da postupi po odluci poslanika i poslanica.

Formiranje anketnih odbora i komisija

U posmatranom periodu, pokrenuta je samo jedna inicijativa za otvaranje parlamentarne istrage, u vezi sa postupanjem službi bezbjednosti tokom događaja na Cetinju 4. i 5. septembra 2021. godine, tokom ustoličenja mitropolita crnogorsko-primorskog Joanikija. Odluka o pokretanju parlamentarne istrage i formiranju Anketnog odbora radi prikupljanja informacija i činjenica o postupanjima pripadnika Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave policije i Agencije za nacionalnu bezbjednost, usvojena je iz drugog puta. Inicijativu su pokrenuli klubovi poslanika opozicionih stranaka - Demokratske partije socijalista, Bošnjačke stranke i klub Socijaldemokratska partija- Liberalna partija. Nakon rasprave na 32. sjednici predlog odluke nije dobio potrebnu većinu. Već na sljedećoj sjednici, Odbor je usvojio amandman na Predlog odluke koji je podnijelo 37 poslanika, budući da je shodno Zakonu o parlamentarnoj istrazi, kao i Poslovniku Skupštine, predviđeno da predlog za pokretanje parlamentarne istrage može podnijeti najmanje 27 poslanika.⁶³ Skupština je tokom vanrednog zasijedanja u avgustu 2022. godine, usvojila Predlog odluke za koji su glasala 43 poslanika, 35 je bilo protiv, dok je jedan bio uzdržan.⁶⁴ Anketni odbor još nije formiran,⁶⁵ a u međuvremenu je došlo i do konstituisanja novog saziva Skupštine.

Iako Odbor za bezbjednost i odbranu, i Skupština neposredno, imaju važnu ulogu u vršenju demokratske civilne kontrole i nadzora sektora bezbjednosti i odbrane, postoji potreba za unapređivanje njihove efikasnosti, kako bi se osigurala primjena ovlašćenja sa aspekta ispunjavanja standarda efikasnosti, transparentnosti i odgovornosti, kao i poštovanja ustavno zagantovanih sloboda i prava građana.

Odbor se nije bavio ni nalazima Evropske komisije o poglavljima 23 i 24, u vezi sa sektorom bezbjednosti, odnosno godišnjim izvještajima i non-pejper izvještajima koje EK objavljuje na polugodišnjem nivou. Navedeno je naročito važno u kontekstu ispunjavanja obaveza iz poglavlja 23 i 24, ali i ispunjavanja političkih kriterijuma, u dijelu koji se tiče funkcionisanja demokratskih institucija, a naročito parlamenta. O ovim izvještajima se ne raspravlja ni u plenumu. Ključnu ulogu u razmatranju dokumenata iz procesa ima Odbor za evropske integracije, dok su poslanici uključeni u razmatranje pitanja vezanih za evropske integracije i kroz Parlamentarni odbor Evropske unije i Crne Gore za stabilizaciju i pridruživanje (POSP). Posljednji sastanak POSP-a održan je u decembru 2021. godine.

Zakonodavne aktivnosti Odbora za bezbjednost i odbranu, u vidu razmatranja zakona, drugih propisa i opštih akata u oblasti bezbjednosti i odbrane ostale su u sjenci kontrolne uloge Odbora, usljed povećanog broja kontrolnih saslušanja. Odbor se nije uključio u razmatranje važnih zakonskih dokumenata, za koje nije bio matični odbor, a godinama se ne razmatraju strateška dokumenta u ovoj oblasti.

Odbor za bezbjednost i odbranu godinama sačinjava plan parlamentarnog nadzora na istom obrascu, pri čemu ne izlazi iz onoga što je zakonski predviđeno, to jest ne koristi svoju nadležnost da u potpunosti vrši kontrolu ovog sektora, kroz razmatranje drugih vrsta izvještaja, zahtijevanje dostavljanja posebnih izvještaja za potrebe odbora i slično.

Zbog odluke predsjednika Odbora da ne zakazuje sjednice na kojima bi se razmatrali predlozi za imenovanje čelnika u bezbjednosnom sektoru, ta imenovanja su vršena bez mišljenja Odbora. Takođe, Odbor godinama ne vrši razmatranje posebnih izvještaja direktora Uprave policije, što je preduslov da potencijalno traži prekid njegovog mandata.

Iako je povećan broj kontrolnih saslušanja, to nije rezultiralo konkretnim zaključcima i preporukama u vezi sa unapređenjem rada pojedinačnih institucija, koje su bile predmet kontrolnih saslušanja, u zavisnosti od teme. Pored toga što su zaključci i preporuke postavljeni široko, dodatni razlog izostanka efekta kontrolnih saslušanja je i to što ne postoje adekvatni mehanizmi za praćenje realizacije zaključaka i preporuka.

I pored postojanja mehanizama za kontrolu budžeta, može se zaključiti da efekat kontrole Odbora nije uvijek zadovoljavajući. Primjeri iz prakse pokazuju da iako su

se pojavili nedostaci u poslovanju Agencije za nacionalnu bezbjednost, Odbor nije usvojio obavezujuće zaključke ili preporuke koje bi uticale na poboljšanje situacije. Osim toga, Odbor nije iskoristio svoja ovlašćenja da traži i razmatra polugodišnje izvještaje o izvršenju budžeta u sektoru bezbjednosti i odbrane, što bi doprinijelo boljoj kontroli trošenja sredstava.

Mehanizam redovnog i vanrednog nadzora u vidu posjete institucijama iz oblasti bezbjednosti i odbrane, iako predviđen Zakonom o parlamentarnom nadzoru, nije često korišćen, imajući u vidu da je za osam godina organizovano pet posjeta. Planovi parlamentarnog nadzora ne sadrže informacije o posjetama koje će biti sprovedene u tekućoj godini, već organizovanje posjeta zavisi od volje i inicijative članova Odbora, te predstavlja *ad hoc* aktivnost. Onda kada su posjete organizovane, Odbor ne razmatra niti usvaja izvještaje sa organizovanih posjeta, pa samim tim ne postoje ni obavezujući zaključci ili preporuke za institucije koje su posjećene.

Kada se govori o kontroli budžeta sektora bezbjednosti u plenumu, može se reći da bezbjednost i odbrana nisu bili u fokusu poslanika i poslanica prilikom razmatranja budžeta za ovu godinu. Tokom rasprave nije bilo riječi o bezbjednosti i odbrani, kao ni u amandmanima, što je neophodno kako bi se obezbijedila adekvatna podrška i sredstva za ovaj sektor, od suštinskog značaja za nacionalnu bezbjednost i stabilnost. Takođe, u plenumu nisu korišćeni ni drugi mehanizmi za kontrolu ovog sektora, poput interpelacije, a razlozi mogu tražiti u tome što zakonski nisu precizirane posljedice iste.

Imajući u vidu navedeno, u nastavku dajemo preporuke za unapređenje kontrolne i nadzorne funkcije Skupštine i nadležnog Odbora u oblasti bezbjednosti i odbrane.

1. Odbor za bezbjednost i odbranu redovno treba da razmatra polugodišnje izvještaje o rezultatima borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije, koje dostavlja direktor Uprave policije;
2. Odbor treba da razmatra izvještaje o primjeni mjera tajnog nadzora i dodatno da traži izvještaje institucija, kako bi adekvatno vršio nadzor primjene mjera tajnog nadzora koji sprovode organi i institucije, a kojima se privremeno ograničavaju Ustavom zagantovana prava i slobode;
3. Odbor treba da se bavi nalazima Evropske komisije o poglavljima 23 i 24 u dijelu koji se odnosi na sektor bezbjednosti, odnosno godišnjim izvještajima i non-pejper izvještajima koje EK objavljuje na polugodišnjem nivou.
4. Odbor za bezbjednost i odbranu treba da daje konkretne preporuke za unapređenje rada pojedinačnih institucija u njegovoj nadležnosti, a pogotovo u situacijama kada izvještaji o radu tih institucija, nakon razmatranja, nisu usvojeni;
5. Odbor za bezbjednost i odbranu treba da prihvata sugestije drugih zainteresovanih aktera, a naročito civilnog društva, o aktivnostima koje treba da budu uključene u plan parlamentarnog nadzora;
6. Odbor nadležnosti treba da shvata proaktivno i zahtijeva dostavljanje posebnih izvještaja mimo redovnih izvještaja koje institucije dostavljaju shodno zakonima;
7. Kroz razmatranje polugodišnjeg izvještaja o sprovođenju budžeta u oblasti bezbjednosti i odbrane i razmatranje izvještaja internih revizija institucija iz ovog sektora, unaprijediti kontrolnu ulogu Odbora za bezbjednost i odbranu;
8. Odbor treba da intenzivira korišćenje posjeta institucijama, kao mehanizam koji im stoji na raspolaganju, a u cilju detektovanja problema u radu institucija u svojoj nadležnosti i davanja preporuka za unapređenje;
9. Zakonom o Skupštini i Vladi potrebno je urediti interpelaciju, njene posljedice i dužnosti Vlade i propisati obavezu prisustva ministara interpelacijama;
10. Evropska komisija u izvještajima za Crnu Goru treba da obuhvati i parlamentarni nadzor, kao i potpoglavlje „Civilni nadzor nad snagama bezbjednosti“.

Aneks 1: Kontrolna saslušanja Odbora za bezbjednost i odbranu

Godina	Tema	Predstavnici institucija
2023.	Dešavanja u bezbjednosnom sektoru	Predsjednik Vlade Dritan Abazović, ministar unutrašnjih poslova Filip Adžić, glavni specijalni tužilac Vladimir Novović, načelnik Specijalnog policijskog odjeljenja Predrag Šuković, doskorašnji direktor Uprave policije Zoran Brđanin, v. d. direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost Boris Milić i koordinator Biroa za operativnu koordinaciju organa obavještajno-bezbjednosnog sektora Marko Kovač.
2022.	Zapljena oko 500 kg kokaina	Potpredsjednik Vlade Dritan Abazović, direktor Uprave policije Zoran Brđanin, direktor Agencije za nacionalnu bezbjednost Dejan Vukšić, glavni specijalni tužilac Milivoje Katnić, specijalni tužilac Miroslav Turković i rukovodilac Specijalnog policijskog odjeljenja Dragan Radonjić
	Prijetnje upućene institucijama i školskim ustanovama u Crnoj Gori 1. aprila 2022. godine	Ministar unutrašnjih poslova Sergej Sekulović, direktor Uprave policije Zoran Brđanin, direktor ANB-a Dejan Vukšić i glavni specijalni tužilac Vladimir Novović
	Aktuelna dešavanja u bezbjednosnom sektoru, sa posebnim osvrtom na pitanje o eventualnom švercu cigareta i oblast međunarodne diplomatije	Predsjednik Vlade Dritan Abazović, ministar unutrašnjih poslova Filip Adžić, ministar odbrane Raško Konjević, ministar vanjskih poslova Ranko Krivokapić, doskorašnji v. d. direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost Savo Kentera, v. d. vrhovnog državnog tužioca Maja Jovanović i glavni specijalni tužilac Vladimir Novović

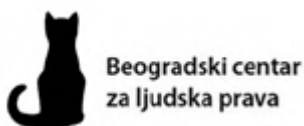
2021.	Rad ANB-a u svijetlu poštovanja garantovanih ustavnih i zakonskih prava	V. d. direktora ANB-a Dejan Vukšić
	Medijski navodi o licu Stevanu Simijanoviću ⁶⁶	Potpredsjednik Vlade Dritan Abazović
	Moguće kršenje Zakona o tajnosti podataka	Potpredsjednik Vlade Dritan Abazović i v. d. direktora ANB-a Dejan Vukšić
	Bezbjednosna situacija u zemlji	Ministar unutrašnjih poslova Sergej Sekulović
	Medijski navodi o postojanju sprege organizovanog kriminala i predstavnika sudstva, tužilaštva i dijela Uprave policije	Potpredsjednik Vlade Dritan Abazović
	Postupanje državnih organa u slučaju nezgode u kojoj je učestvovalo službeno vozilo Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore	Ministar unutrašnjih poslova Sergej Sekulović, v. d. direktora Uprave policije Zoran Brđanin i zamjenik rukovodioca Osnovnog državnog tužilaštva Nikola Boričić
	Postupanje pripadnika Uprave policije, bezbjednosnog sektora i odbrane na Cetinju, na dane 4. i 5. septembra 2021. godine	Potpredsjednik Vlade Dritan Abazović, ministar unutrašnjih poslova Sergej Sekulović, ministarka odbrane Olivera Injac, direktor Uprave policije Zoran Brđanin, direktor ANB-a Dejan Vukšić i v. d. generalnog direktora Direktorata za zaštitu i spašavanje u Ministarstvu unutrašnjih poslova Miodrag Bešović
	Aktuelna dešavanja u bezbjednosnom sektoru	Potpredsjednik Vlade Crne Gore Dritan Abazović, v. d. vrhovnog državnog tužioca Dražen Burić, glavni specijalni tužilac Milivoje Katnić, direktor ANB-a Dejan Vukšić i šef SPO Dragan Radonjić
Prikupljanje informacija o eventualnim zloupotrebama prilikom konkursa za odlazak kadeta na vojne akademije u inostranstvu	Ministarka odbrane Olivera Injac	
2020.	/	/

O projektu

Ova publikacija je napisana u okviru projekta „Osnove u fokusu: evropske integracije izvan akcionih planova“.

Glavni cilj ovog projekta je da suštinski doprinese reformama u oblasti vladavine prava u Srbiji i Crnoj Gori kroz premošćavanje jaza između političkih kriterijuma i vladavine prava u okviru Klastera I u okviru nove metodologije proširenja EU.

Projekat podržava Ambasada Kraljevine Holandije u Srbiji i Crnoj Gori, a sprovodi Beogradski centar za bezbednosnu politiku u partnerstvu sa Beogradskim centrom za ljudska prava, Biroom za društvena istraživanja i Institutom alternativa iz Podgorice.

institut alternativa

Izvori i napomene

- 1 Izvještaj Evropske komisije: *Politička nestabilnost i tenzije zaustavljaju reforme*, Institut alternativa, 12. 10. 2022, <https://bit.ly/3WmJgU4>
- 2 *Skupštinski nadzor policije i proces evrointegracija: Karika koja nedostaje za povratak fundamentalnim reformama*, Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP), 2022, <https://cutt.ly/hwmo2LrW>
- 3 Isto.
- 4 *Identifying Inconsistencies in the 2022 European Commission's Annual Reports for WB6*, Centar za evropske politike, 4. 9. 2023, <https://cutt.ly/mwmoBlup>
- 5 Internet stranica Skupštine Crne Gore, <https://bit.ly/3PzE2CQ>
- 6 26. i 27. saziv Skupštine
- 7 Zakon o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane (*Službeni list Crne Gore*, br. 080/10 od 31. 12. 2010)
- 8 *Saopštenje: Opozicija da predsjedava Odborom za bezbjednost i odbranu*, Institut alternativa, 27. 11. 2012, <https://bit.ly/48yhTxz>
- 9 Poslovnik Skupštine Crne Gore (*Službeni list Crne Gore*, br. 081/21 od 27. 7. 2021)
- 10 Predsjednici Odbora za bezbjednost i odbranu su od 2003. godine do danas bili: Budimir Šaranović (DPS), Luid Škrelja (DPS), Ranko Krivokapić (SDP), Mevludin Nuhodžić, Obrad Mišo Stanišić (DPS) i Milan Knežević (DNP).
- 11 Zakon o tajnosti podataka (*Službeni list Crne Gore*, br. 014/8 od 29. 2. 2008, 076/09 od 18. 11. 2009, 041/10 od 23. 7. 2010, 040/11 od 8. 8. 2011, 038/12 od 19. 7. 2012, 044/12 od 9. 8. 2012, 014/13 od 15. 3. 2013, 018/14 od 11. 4. 2014, 048/15 od 21. 8. 2015, 074/20 od 23. 7. 2020)
- 12 *SDT: Od tone i po kokaina 140 kila pripalo Božoviću*, Dnevne novine *Dan*, 4. 10. 2023, <https://cutt.ly/BwnHzGbI>
- 13 Septembar 2023. godine
- 14 *Monitoring izvještaj o radu Odbora za bezbjednost i odbranu*, Nikoleta Pavićević, Marko Sošić, 2021, <https://bit.ly/3tk6PUB>
- 15 Isto.
- 16 Ministarstvo odbrane, Vojska Crne Gore, Agencija za nacionalnu bezbjednost, Uprava policije, Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave, kao i drugi organi i institucije koji se bave poslovima bezbjednosti i odbrane.
- 17 Stav 12 član 7 Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane (*Službeni list Crne Gore*, br. 080/10 od 31. 12. 2010).
- 18 Izvještaj o razmatranju Predloga zakona o završnom računu budžeta za 2020. godinu u dijelu koji se odnosi na potrošačke jedinice u sektoru bezbjednosti i odbrane, broj: 33/21-7/5, <https://bit.ly/3FmhUr3>
- 19 Izvještaj o razmatranju predloga zakona o završnom računu budžeta za 2021. godinu u dijelu koji se odnosi na potrošačke jedinice u sektoru bezbjednosti i odbrane, broj: 33/22-4/6, <https://bit.ly/3LLFwJ0>
- 20 Izvještaj o razmatranju Predloga zakona o završnom računu budžeta za 2021. godinu, 33/22-4/6, <https://cutt.ly/hwnppYf6>
- 21 Zapisnik sa 37. sjednice Odbora za bezbjednost i odbranu Skupštine Crne Gore, održane 23. 12. 2022. godine, <https://cutt.ly/ywnpaDaY>

- 22 Izvještaj o razmatranju konačnog izvještaja Državne revizorske institucije o reviziji godišnjeg finansijskog izvještaja i pravilnosti poslovanja Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2021. godinu, <https://cutt.ly/Kwnpa6h3>
- 23 Predlog zakona o izmjenama i dopuni Zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu, <https://cutt.ly/MwnpdyoY>
- 24 Zakon o budžetu za 2022. godinu, <https://cutt.ly/zwnpdQol>
- 25 Izvještaj o razmatranju Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu, broj: 33/22-4/6, <https://cutt.ly/9wnpdIdC>
- 26 Izvještaj o radu Odbora za bezbjednost i odbranu za 2022. godinu, Skupština Crne Gore, <https://cutt.ly/iwnsts5u>
- 27 Skupština Crne Gore, Izvještaj o radu Odbora za bezbjednost i odbranu za 2021. godinu, <https://cutt.ly/1wnstLuE>
- 28 Član 4 Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane predviđa razmatranje posebnih izvještaja organa i institucija u ovoj oblasti.
- 29 Kontrolno saslušanje je održano na Drugoj sjednici Odbora za bezbjednost i odbranu 10. marta 2021. godine, <https://cutt.ly/JwmMPSmU>
- 30 Tajna služba Crne Gore pod istragom specijalnog tužilaštva, Radio Slobodna Evropa, 8. 2. 2021, <https://cutt.ly/bwmMSChp>
- 31 Poslanici ne mare za izvještaj o kriminalu, Institut alternativa, 23. 9. 2022, <https://cutt.ly/1wnsrcxT>
- 32 Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu
- 33 Član 137 Poslovnika Skupštine Crne Gore (*Službeni list Crne Gore*, br. 081/21 od 27. 7. 2021)
- 34 Član 7 Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane između ostalog, kao nadležnost Odbora navodi i da razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata iz oblasti bezbjednosti i odbrane.
- 35 Institut alternativa je predlagao Odboru za bezbjednost i odbranu da, između ostalog, u plan parlamentarnog nadzora uvrsti i konsultativna saslušanja na temu nabavki u oblasti bezbjednosti i odbrane, sa fokusom na primjenu i unapređenje regulatornog okvira. <https://cutt.ly/fwnsuw2A>, <https://cutt.ly/VwnsuktS>
- 36 Institut alternativa je godinama ukazivao na to da je neophodno jačati kontrolnu ulogu skupštinskog odbora u oblasti kontrole tzv. povjerljivih nabavki, posebno imajući u vidu da u ovoj vrsti postupaka, planiranje i izvještavanje nije vezano za ostvarenje strateških ciljeva u sektoru bezbjednosti i odbrane. Dodatno, radi se o vrsti nabavki koju bi ovaj Odbor trebalo da kontroliše, s obzirom na to da je dio tih nabavki označen stepenom tajnosti, pa kao takve, ne podliježu kontroli onih koji nemaju pristup tajnim podacima.
- 37 Član 5 i član 7 Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane (*Službeni list Crne Gore*, br. 080/10 od 31. 12. 2010).
- 38 Prekompozicija crnogorske političke scene posljedica je sukoba u prethodnoj parlamentarnoj većini, što je dovelo do pada Vlade Zdravka Krivokapića u februaru 2022. godine. Krajem aprila izglasana je manjinska vlada Dritana Abazovića, kada sjednici nisu prisustvovali predstavnici Demokratskog fronta, iz čijih je redova predsjednik Odbora.
- 39 Koliko se skupštinski odbori miješaju u svoj posao? Analiza rada pet odbora, Institut alternativa, 19. 12. 2022, <https://cutt.ly/TwnH2H66>
- 40 Monitoring izvještaj za Odbor za bezbjednost i odbranu, Institut alternativa, 8. 12. 2021, <https://cutt.ly/WwnspY8M>
- 41 Parlamentarni nadzor: Nova era ili nova pravila?, Institut alternativa, 30. 10. 2021, <https://cutt.ly/ywnsayud>

- 42 U posmatranom periodu bila su dva saziva Skupštine, 26. saziv Skupštine je trajao do 23. septembra 2020. godine, dok je 27. saziv trajao od 23. septembra 2020. do 27. jula 2023. godine
- 43 Zakon o unutrašnjim poslovima
- 44 Predlog za imenovanje je još u proceduri, <https://cutt.ly/WwnsuMHq>
- 45 Zoran Brđanin postavljen za direktora Uprave policije u skladu sa zakonom, Upravni sud, 18. 6. 2023, <https://cutt.ly/UwnJB7XQ>
- 46 Zakon o državnim službenicima i namještenicima: *ako je osuđen na bezuslovnu kaznu zatvora, ako je osuđen za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje dužnosti u državnom organu, ako mu je izvršnim rješenjem izrečena disciplinska mjera prestanak radnog odnosa i u drugim slučajevima propisanim posebnim zakonom.*
- 47 Nisu ispoštovane zakonske procedure za razrješenje direktora Uprave policije; izostali mehanizmi kontrole od strane Odbora za bezbjednost i odbranu i utvrđivanja odgovornosti, Institut alternativa, 30. 3. 2023, <https://cutt.ly/0wnsirjX>
- 48 Nezakonito rješenje Vlade Crne Gore o prestanku mandata direktoru Uprave policije Zoranu Brđaninu, Upravni sud, 18. 6. 2023, <https://cutt.ly/YwnJ58l4>
- 49 Vlada opet smijenila Brđanina, *Vijesti*, 3. 8. 2023, <https://cutt.ly/5wnsijs>
- 50 Odbor nije pet mjeseci zakazao sjednicu na kojoj bi razmatrao dostavljeni predlog, dok je u međuvremenu zakazivao druge sjednice. Zbog nezakazivanje sjednice, predsjednik Skupštine je iskoristio zakonsku mogućnost da ovo pitanje stavi na dnevni red, ali sjednica nije održana zbog nedostatka kvoruma. *Vijesti, Vukšić bez legitimiteta?*, 16. 6. 2021, <https://cutt.ly/VwnJQdYO>
- 51 *Vijesti, Upravni sud: Imenovanje Vukšića zakonito*, 10. 11. 2021, <https://cutt.ly/YwnsoplM>
- 52 U presudi se navodi da ukoliko je potrebno izdati prethodno mišljenje radi donošenja rješenja, javnopravni organ je dužan da to mišljenje izda u roku od 20 dana od dana kada je saglasnost, potvrda i odobrenje, odnosno mišljenje zatraženo, ukoliko zakonom ili drugim propisom nije drugačije propisano. U slučaju nepostupanja u roku, rješenje se može donijeti i bez pribavljenog mišljenja. Upravni sud, presuda U. br. 3274/21, <https://cutt.ly/ewnKoofg>
- 53 Planovi parlamentarnog nadzora za 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022. i 2023. godinu
- 54 Članovi Odbora za bezbjednost i odbranu posjetili Luku Bar, Odbor za bezbjednost i odbranu, novembar 2021, <https://cutt.ly/qwnplqMq>
- 55 *Posjeta članova Odbora za bezbjednost i odbranu Ministarstvu odbrane Crne Gore*, Odbor za bezbjednost i odbranu, novembar 2019, <https://cutt.ly/EwnpxixN>
- 56 *Posjeta članova Odbora za bezbjednost i odbranu Sektoru granične policije*, Odbor za bezbjednost i odbranu, novembar 2018, <https://cutt.ly/ewnpczSN>
- 57 Članovi Odbora posjetili Direktorat za vanredne situacije MUP-a, *portal Analitika*, 2016, <https://cutt.ly/qwnpc6wi>
- 58 Isto.
- 59 Zapisnik sa Četvrte sjednice Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2022. godini Skupštine Crne Gore, 27. saziva, održane: 12, 13, 14, 16, 19, 20, 21, 22, 23. i 27. decembra 2022. godine, <https://cutt.ly/ownpbq1g>
- 60 Odluka o izmjenama i dopunama Poslovnika Skupštine Crne Gore, (*Službeni list Crne Gore*, br. 129/20 od 30. 12. 2020)
- 61 <https://www.skupstina.me/me/sjednice/poslanicka-pitanja-i-odgovori>
- 62 Od 2012. godine, **razmatrane su četiri interpelacije**, i to u oblastima: prosvjete, poljoprivrede i vanjskih poslova (2021), kao i u oblasti ekonomije, a u vezi sa Odlukom o zaduživanju u iznosu od 150 miliona eura kod „Kredit Svis“ banke (2012), **dok četiri interpelacije nisu razmatrane**: u oblasti pravosuđa, ljudskih i manjinskih prava (2021), za pretresanje pitanja o radu Zorana Pažina, ministra pravde (2019) i za pretresanje politike Vlade u oblasti zdravstva, političkog sistema i pravosuđa (2019).

63 Član 3 Zakona o parlamentarnoj istrazi (*Službeni list Crne Gore*, br. 038/12 od 19. 7. 2012)

64 *Izveštaj o radu za 2022. godinu*, Skupština Crne Gore, <https://cutt.ly/iwnsts5u>

65 Administrativni odbor nije zakazao sjednicu na kojoj bi bili birani šef, predsjednik i članovi ovog anketnog odbora. Međutim, Administrativni odbor u istom periodu nije mogao da formira drugi anketni odbor u vezi sa projektom vjetroelektrane „Možura“, budući da su poslanici nisu mogli da se dogovore ko je vlast a ko opozicija.

66 Stevanu Simijanoviću se stavlja na teret falsifikovanje isprava, budući da je priveden tokom 2021. godine pod sumnjom da je koristio falsifikovani pasoš SAD. On se predstavljao kao diplomata SAD u Beču, pri Misiji OEBS-a. On je u medijskim izjavama tvrdio da je aktivno učestvovao u dogovorima o formiranju nove vlasti u Crnoj Gori nakon izbora 2020. godine. <https://cutt.ly/lwnGZ8tx>

institut alternativa

Podgorica, oktobar 2023.